

NR 29/2014

**ZAUFIANIE W RELACJACH
MIĘDZYŁUDZKICH**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku



Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Stosunki między ludźmi, których łączy pokrewieństwo, znajomość, wspólna praca czy też sąsiedztwo, niezmiennie opierają się na zaufaniu. Na ogół jest ono tym powszechniejsze i silniejsze, im bliższe relacje wiążą badanych z omawianymi grupami – zaufaniem obdarzana jest przede wszystkim najbliższa rodzina, a następnie znajomi, dalsi krewni, współpracownicy i sąsiedzi. O ile jednak zaufanie do najbliższej rodziny jest zazwyczaj nieograniczone, o tyle w przypadku pozostałych relacji charakteryzuje się pewną rezerwą.

- ▶ Dość duże zaufanie Polaków w sferze prywatnej nie znajduje odzwierciedlenia w relacjach z osobami spoza najbliższego otoczenia. Od 2012 roku dość znacząco wzrósł odsetek osób niemających zaufania do nieznajomych spotykanych w różnych sytuacjach życiowych.

- ▶ Uogólniony wskaźnik zaufania społecznego świadczy o tym, że w Polsce nieufność do innych niezmiennie przeważa nad otwartością i zaufaniem. Ponadto w ostatnich dwóch latach zwiększyła się grupa osób wykazujących najwyższy stopień ostrożności w kontaktach z innymi (z 19% do 25%).

- ▶ Zauważalna jest prawidłowość, zgodnie z którą im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych, im lepsza ich sytuacja materialna oraz im większa miejscowość zamieszkania, tym większa otwartość i zaufanie w relacjach międzyludzkich.

Jedną z podstawowych kwestii w budowaniu społeczeństwa opartego na samoorganizacji obywateli i podejmowaniu przez nich działań w celu współtworzenia społeczności lokalnych oraz wspólnego rozwiązywania problemów społecznych jest zaufanie. W styczniowym sondażu¹ po raz kolejny postanowiliśmy zmierzyć poziom zaufania Polaków w relacjach z najbliższymi oraz z osobami spoza najbliższego otoczenia.

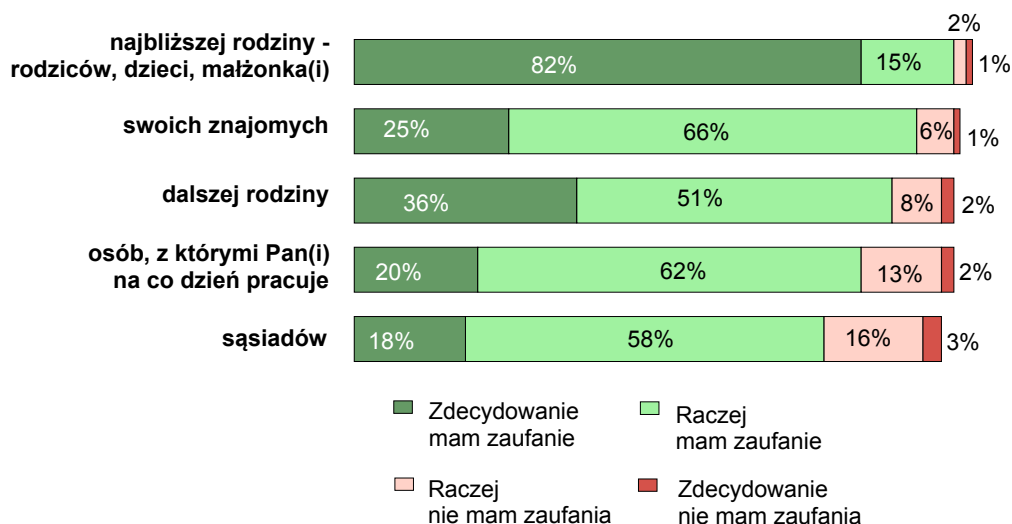
ZAUFIANIE DO OSÓB Z NAJBLIŻSZEGO OTOCZENIA

Polacy w zdecydowanej większości ufają swojej najbliższej rodzinie (97%), a także znajomym (91%) oraz dalszym krewnym (87%). Tylko nieznacznie mniejszy jest odsetek tych, którzy mają zaufanie do swoich współpracowników (82%) oraz sąsiadów (76%). O ile jednak zaufanie do rodziców, dzieci czy współmałżonków wyrażane jest zwykle bez wahania (82% odpowiedzi „zdecydowanie mam zaufanie”), o tyle w przypadku dalszej rodziny czy, tym bardziej, sąsiadów, współpracowników i znajomych dominują odpowiedzi umiarkowane („raczej mam zaufanie” – odpowiednio: 51%, 58%, 62% i 66%). Nieograniczone zaufanie do swojej dalszej rodziny ma 36% ankietowanych, do znajomych – 25%, do współpracowników – 20%, a do sąsiadów – 18%.

Jeśli zaś chodzi o deklarowaną nieufność, to stosunkowo najczęściej dotyczy ona sąsiadów (w tym przypadku odpowiedzi „raczej nie mam zaufania” i „zdecydowanie nie mam zaufania” stanowią łącznie 19%), a także – w mniejszym stopniu – współpracowników (15%). Co dziesiąty dorosły Polak (10%) nie ufa swoim dalszym krewnym, co czternasty (7%) nie ma zaufania do swoich znajomych, a trzech na stu (3%) – do swojej najbliższej rodziny.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (284) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 9–15 stycznia 2014 roku na liczącej 1067 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, MA PAN(I) ZAUFANIE CZY TEŻ NIE MA PAN(I) ZAUFANIA DO:



Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Z porównania danych z lat 2002–2014 wynika, że poziom zaufania w sferze prywatnej jest wyjątkowo stabilny. Odnotowywane w tym okresie różnice są minimalne i raczej nie wskazują na jakiś określony trend. Można zatem przyjąć, że stosunki między ludźmi, których łączy pokrewieństwo, znajomość, wspólna praca czy też sąsiedztwo, niezmiennie opierają się na zaufaniu. Na ogół jest ono tym powszechniejsze i silniejsze, im bliższe relacje wiążą badanych z omawianymi grupami – zaufaniem obdarzana jest przede wszystkim najbliższa rodzina, a następnie znajomi, dalsi krewni, współpracownicy i sąsiedzi. Co jednak istotne, o ile zaufanie do najbliższej rodziny jest zazwyczaj nieograniczone, o tyle w przypadku pozostałych relacji charakteryzuje się pewną rezerwą.

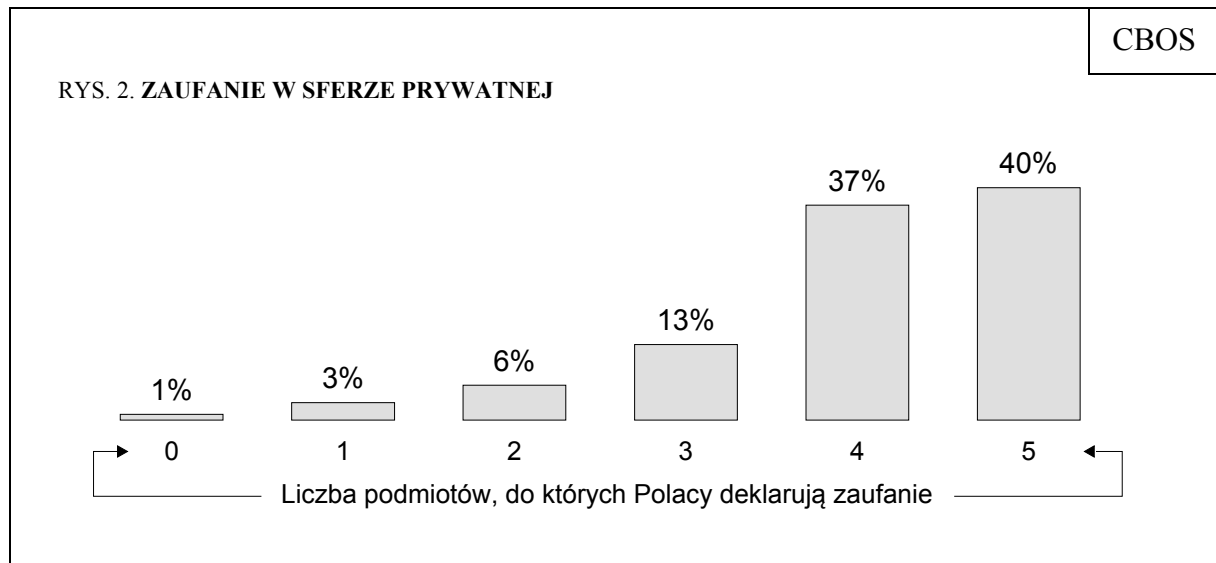
Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	I 2002	I 2004	I 2006	I 2008	I 2010	I 2012	I 2014							
	w procentach													
◆ najbliższej rodziny – rodziców, dzieci, małżonka(i)														
Zdecydowanie mam zaufanie	84	97	86	98	90	99	81	99	80	96	84	97	82	97
Raczej mam zaufanie	13		12		9		18		16		13		15	
Raczej nie mam zaufania	2		1		1		1		2		1		2	
Zdecydowanie nie mam zaufania	0	2	0	1	0	1	0	1	1	3	1	2	1	3
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0
◆ swoich znajomych														
Zdecydowanie mam zaufanie	-	-	-	-	25	89	20	88	22	90	22	90	25	91
Raczej mam zaufanie	-		-		64		68		68		68		66	
Raczej nie mam zaufania	-		-		6		7		5		5		6	
Zdecydowanie nie mam zaufania	-	-	-	-	1	7	0	7	1	6	0	5	1	7
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	4	4	5	5	4	4	5	5	2	2
◆ dalszej rodziny														
Zdecydowanie mam zaufanie	42	86	47	87	40	88	38	90	36	87	33	89	36	87
Raczej mam zaufanie	44		40		48		52		51		56		51	
Raczej nie mam zaufania	10		8		8		7		8		7		8	
Zdecydowanie nie mam zaufania	1	11	2	10	2	10	1	8	2	10	1	8	2	10
Trudno powiedzieć	3	3	3	3	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
◆ osób, z którymi Pan(i) na co dzień pracuje*														
Zdecydowanie mam zaufanie	24	82	26	79	20	80	21	85	18	84	17	84	20	82
Raczej mam zaufanie	58		53		60		64		66		67		62	
Raczej nie mam zaufania	8		10		13		9		10		10		13	
Zdecydowanie nie mam zaufania	3	11	3	13	2	15	1	10	1	11	1	11	2	15
Trudno powiedzieć	7	7	8	8	5	5	5	5	5	5	5	5	2	2
◆ sąsiadów														
Zdecydowanie mam zaufanie	20	72	26	74	20	75	16	76	17	74	15	75	18	76
Raczej mam zaufanie	52		48		55		60		57		60		58	
Raczej nie mam zaufania	18		15		17		17		16		15		16	
Zdecydowanie nie mam zaufania	3	21	4	19	3	20	3	20	3	19	3	18	3	19
Trudno powiedzieć	7	7	7	7	5	5	4	4	7	7	7	7	5	5

* Opinie pracujących w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin, a także dorywczo (N=526)

Sumaryczny wskaźnik zaufania w sferze prywatnej potwierdza, że Polacy raczej ufają osobom z najbliższego kręgu. Średnia w tej sferze mierzona na skali od 0 do 5 wynosi 4,01. Na pięć podmiotów, które złożyły się na wymiar prywatny, zaufanie (większe lub mniejsze) do wszystkich zadeklarowało aż 40% ankietowanych, do czterech – 37%, a do trzech – 13%.

Jedynie co dziesiąty respondent (10%) ufa mniej niż trzem podmiotom, w tym jedynie co setny (1%) nie ma zaufania do żadnego z nich.



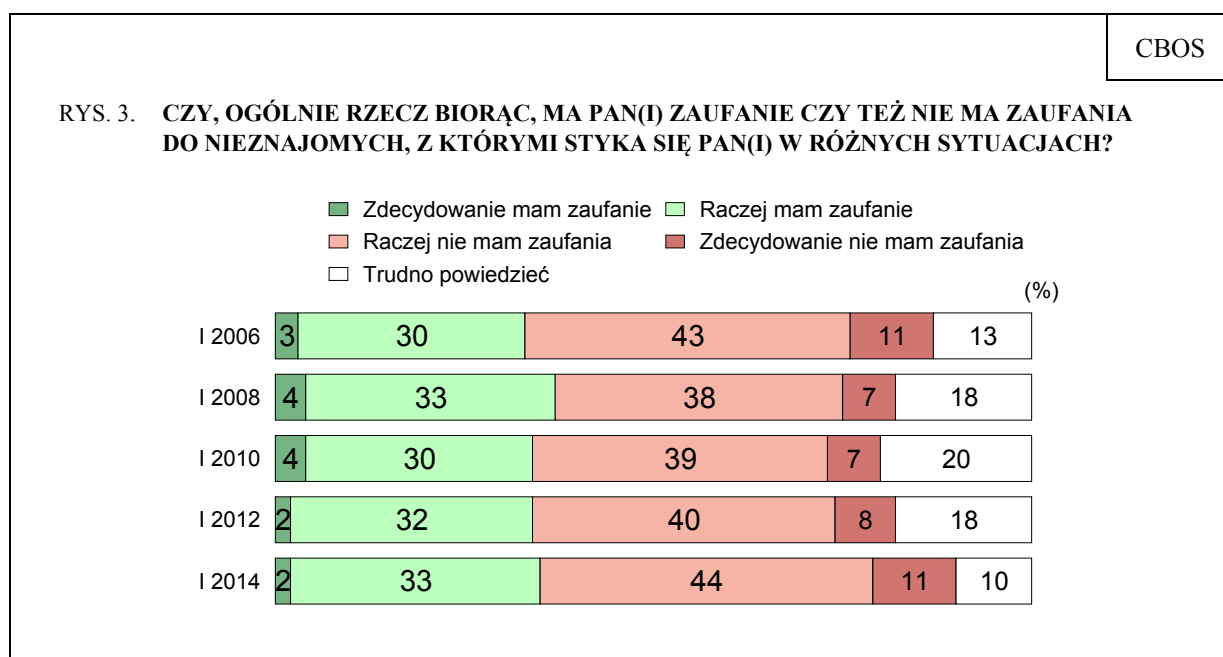
Z analizy średnich wynika, że zaufanie w sferze prywatnej jest zwykle tym większe, im wyższy poziom wykształcenia badanych, im wyższe uzyskiwane przez nich dochody *per capita* oraz im lepiej oceniana własna sytuacja materialna, a ponadto im młodszy wiek oraz im większa miejscowość zamieszkania. W grupach wyróżnionych ze względu na płeć zaufanie w sferze prywatnej częściej deklarują mężczyźni niż kobiety, a w grupach zawodowych *in plus* wyróżniają się przede wszystkim prywatni przedsiębiorcy oraz kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem.

Tabela 2

Cechy społeczno-demograficzne	Przeciętny wskaźnik zaufania w sferze prywatnej mierzony na skali 0–5	Odchylenie standardowe
	Ogółem	
Płeć	4,01	1,11
Mężczyźni	4,13	1,04
Kobiety	3,90	1,16
Wiek		
18–24 lata	4,15	0,92
25–34	4,17	1,10
35–44	4,08	1,20
45–54	3,97	1,19
55–64	3,97	1,12
65 lat i więcej	3,74	1,03
Miejsce zamieszkania		
Wieś	3,99	1,08
Miasto do 19 999	3,98	1,17
20 000 – 99 999	4,01	1,10
100 000 – 499 999	4,00	1,18
500 000 i więcej mieszkańców	4,14	1,04
Wykształcenie		
Podstawowe	3,74	1,22
Zasadnicze zawodowe	3,76	1,20
Średnie	4,11	1,03
Wyższe	4,44	0,80
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)		
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	4,58	0,72
Średni personel, technicy	4,40	0,83
Pracownicy administracyjno-biurowi	4,49	0,85
Pracownicy usług	4,42	0,83
Robotnicy wykwalifikowani	4,16	1,06
Robotnicy niewykwalifikowani	3,89	1,23
Rolnicy	4,08	1,36
Pracujący na własny rachunek	4,61	0,99
Bierni zawodowo		
Renciści	3,44	1,27
Emeryci	3,72	1,03
Uczniowie i studenci	4,18	0,84
Bezrobotni	3,52	1,34
Gospodynie domowe i inni	3,61	1,05
Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym		
Do 500 zł	3,67	1,34
501–750 zł	3,85	1,24
751–1000 zł	3,94	1,06
1001–1500 zł	4,00	1,01
Powyżej 1500 zł	4,30	1,00
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego		
Złe	3,36	1,39
Średnie	3,89	1,10
Dobre	4,34	0,87
Uczestnictwo w praktykach religijnych		
Kilka razy w tygodniu	4,06	1,01
Raz w tygodniu	4,09	1,01
1–2 razy w miesiącu	4,09	1,22
Kilka razy w roku	4,02	1,11
W ogóle nie uczestniczy	3,66	1,32
Poglądy polityczne		
Lewica	4,10	0,86
Centrum	4,07	1,06
Prawica	4,19	1,07
Trudno powiedzieć	3,66	1,29

ZAUFANIE DO OSÓB SPOZA NAJBLIŻSZEGO OTOCZENIA

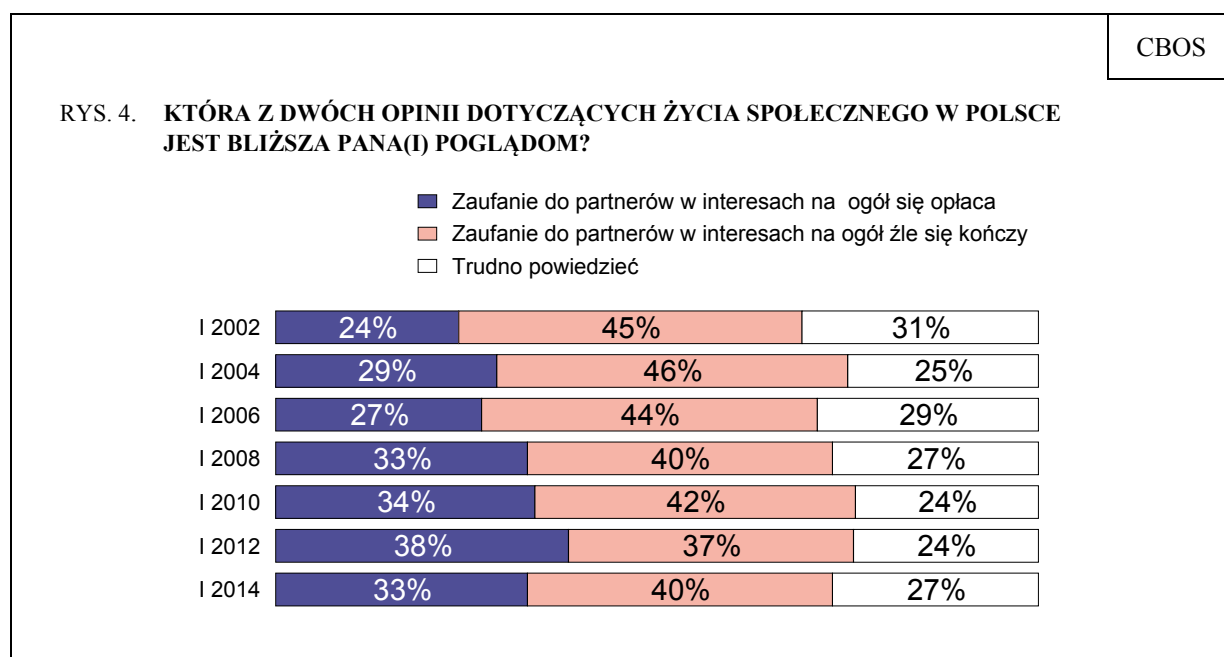
Dość duże zaufanie Polaków w sferze prywatnej nie znajduje odzwierciedlenia w relacjach z osobami spoza najbliższego otoczenia. Na pytanie o zaufanie do nieznanym, z którymi respondenci stykają się w różnych sytuacjach, twierdząco odpowiada zaledwie jedna trzecia (35%), w tym większość (33% ogółu) deklaruje ograniczone zaufanie (odpowiedzi: „raczej mam zaufanie”). Ponad połowa badanych (55%) nie ufa nieznanym, w tym co dziesiąty (11%) – w sposób zdecydowany. W porównaniu z poprzednim pomiarem (z 2012 roku) dość znacząco wzrosła liczba osób niemających zaufania do ludzi spotykanych w różnych sytuacjach (z 48% do 55%), nie zmienił się natomiast odsetek ufających nieznanym. Zmniejszyła się liczba respondentów niepotrafiących udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (z 18% do 10%).



Deklarowane zaufanie do nieznanym mniej więcej równoważy się z nieufnością jedynie wśród pracujących na własny rachunek (49% wobec 48%), respondentów uzyskujących miesięczny dochód powyżej 1500 zł *per capita* (46% wobec 45%), badanych w wieku 65 lat i więcej (39% wobec 42%), zwłaszcza emerytów (43% wobec 42%), osób praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu (42% wobec 44%), a także wśród respondentów z wyższym wykształceniem (44% wobec 47%).

W pozostałych grupach wyraźnie przeważa nieufność do nieznanymi spotykanych w różnych sytuacjach życiowych, przy czym najczęściej cechują się nią bezrobotni (75% wskazań), robotnicy niewykwalifikowani (67%) oraz pracownicy średniego szczebla (63%), a ponadto osoby o najniższych dochodach *per capita* (66%), z wykształceniem zasadniczym zawodowym (63%), w wieku od 18 do 24 lat (63%) oraz w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych (62%) – zob. tabele aneksowe.

O ograniczonej otwartości Polaków można mówić również w przypadku zaufania w relacjach biznesowych. Przekonanie, że zaufanie do partnerów w interesach jest na ogół opłacalne, wyraża obecnie jedna trzecia ankietowanych (33%), natomiast według dwóch piątych (40%) zbyt duża ufność w tym względzie nie przynosi zazwyczaj nic dobrego. Po pewnym wzroście przeświadczenia o opłacalności zaufania w relacjach biznesowych, odnotowanym dwa lata temu, obecnie rejestrujemy jego spadek, a wyrażane opinie są porównywalne z tymi z lat 2008–2010 i nadal wskazują na mniejsze zdystansowanie niż w latach 2002–2006.

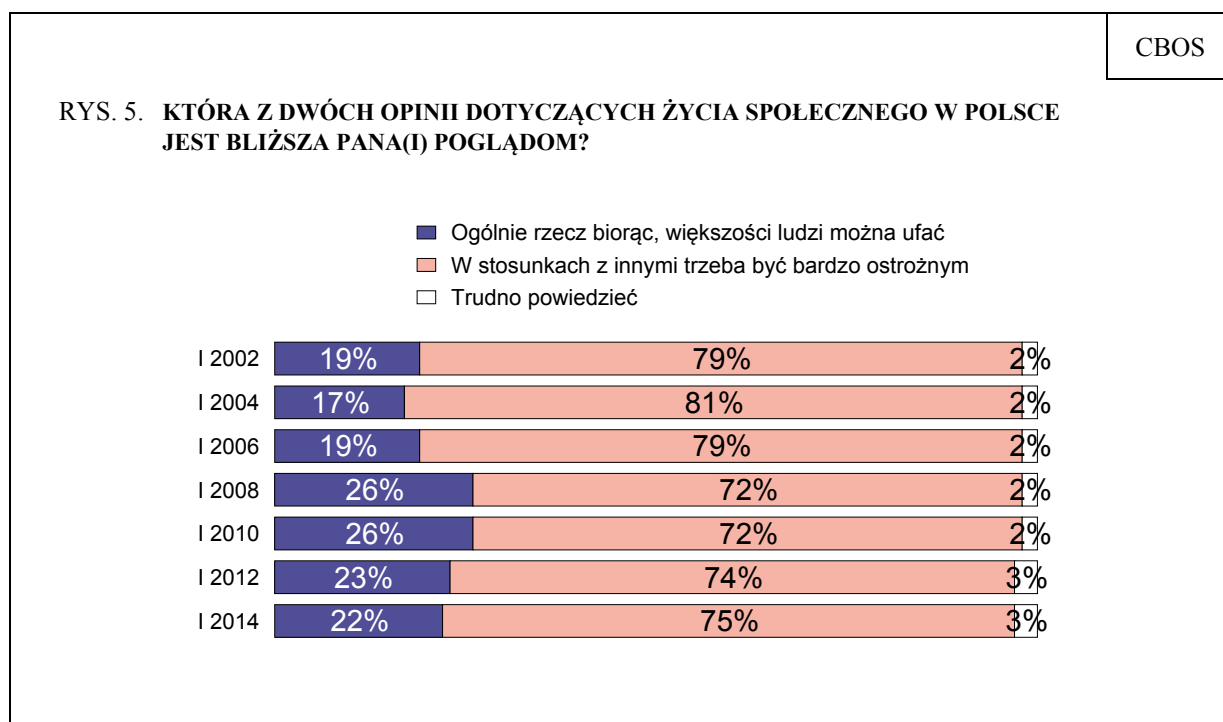


Przekonanie o opłacalności zaufania do kontrahentów stosunkowo najczęściej wyrażają kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (58% z nich jest przekonanych o korzyściach płynących z zaufania do partnerów w interesach) oraz prywatni przedsiębiorcy (49%), a ponadto badani z wyższym wykształceniem (50%), osoby w wieku od 25 do 34 lat (42%), respondenci dobrze oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych

(41%) i osiągający najwyższe dochody *per capita* (40%) oraz mieszkańcy największych miast (40%) – zob. tabele aneksowe.

UOGÓLNIONE ZAUFANIE

Mimo niezmiennie dużego zaufania Polaków w sferze prywatnej, a więc do rodziny, znajomych, sąsiadów czy współpracowników, respondenci zdecydowanie częściej opowiadają się za zachowaniem ostrożności w stosunkach z innymi ludźmi (75%) niż za otwartością na innych (22%). Opinia, że większości ludzi można ufać, wyrażana jest obecnie równie często jak przed dwoma laty, nieco rzadziej zaś niż w latach 2008 i 2010 oraz częściej niż w latach 2002–2006.



Ogólny brak zaufania do ludzi, związany z przekonaniem o konieczności zachowania ostrożności w relacjach z innymi, dominuje we wszystkich grupach społecznych, przy czym najbardziej nieufni w stosunku do innych są respondenci z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 84% i 82% z nich twierdzi, że w relacjach z innymi trzeba być bardzo ostrożnym), mieszkańcy wsi (82%), osoby o relatywnie niskich i najniższych dochodach *per capita* (80%–81%), raczej niezadowolone ze swojej sytuacji

materialnej (80%), a w grupach zawodowych: rolnicy (89%), renciści (84%), bezrobotni (84%) oraz robotnicy wykwalifikowani (81%) – zob. tabele aneksowe.

Odpowiedzi ankietowanych na pytania o ogólne zaufanie do ludzi oraz o zaufanie do nieznanym i do partnerów w interesach posłużyły nam do utworzenia syntetycznego **indeksu zaufania**, czyli wskaźnika opisującego pewną zgeneralizowaną postawę w relacjach społecznych. Uwzględnia on odpowiednio przekodowane i zagregowane deklaracje dotyczące podzielanych przekonań w kwestii przyjmowania ufnej *versus* nieufnej postawy w relacjach społecznych. Indeks przyjmuje wartości od -3 (bardzo dużej nieufności i ostrożności) do +3 (bardzo dużego zaufania i otwartości).

Tabela 3

Ogólny wskaźnik zaufania	
Wartości według 7-stopniowej skali od -3 do +3	Odsetki badanych
Bardzo duża nieufność, ostrożność (-3)	25
Średnia nieufność (-2)	14
Niewielka nieufność (-1)	25
Postawa ambiwalentna (0)	8
Niewielka ufność (+1)	16
Średnia ufność (+2)	4
Bardzo duża ufność, otwartość (+3)	8

Na podstawie tego wskaźnika niemal dwóm trzecim badanych (64%) można przypisać raczej nieufne podejście do ludzi, przy czym w przypadku co czwartego respondenta (25%) postawa taka jawi się jako typowa. Osoby te we wszystkich omawianych kwestiach identyfikowały się ze strategią nakazującą ostrożność i wskazującą na ograniczone zaufanie do ludzi. Na drugim biegunie sytuuje się nieco ponad jedna czwarta ankietowanych (28%), których można określić mianem otwartych, podchodzących do innych ludzi raczej z ufnością niż brakiem zaufania, przy czym postawę całkowitej otwartości można przypisać jedynie co dwunastemu (8%).

Średnia wartość indeksu dla ogółu badanych wynosi -0,79. Ujemny znak wskazuje, że – generalnie rzecz biorąc – w społeczeństwie polskim nieufność i ostrożność w nastawieniu do innych niezmiennie przeważa nad stosunkiem otwartym i pełnym ufności. Co więcej, o ile w latach 2008–2012 wskaźnik społecznego zaufania przyjmował w miarę zbliżone (choć również ujemne) wartości, o tyle w ostatnich dwóch latach dość istotnie zmalał, co świadczy o wzroście nieufności Polaków. Najbardziej zwiększyła się grupa osób cechujących się najwyższym stopniem ostrożności w relacjach z innymi (z 19% do 25%).

Mimo to jednak ogólna wartość indeksu zaufania jest ciągle wyższa niż notowana w roku 2006.

Tabela 4

Ogólny wskaźnik zaufania – zmiany w czasie					
Wartości według 7-stopniowej skali od -3 do +3	2006	2008	2010	2012	2014
	odsetki badanych				
Bardzo duża nieufność, ostrożność (-3)	26	18	21	19	25
Średnia nieufność (-2)	15	13	13	15	14
Niewielka nieufność (-1)	27	29	28	29	25
Postawa ambiwalentna (0)	10	10	9	10	8
Niewielka ufność (+1)	13	18	16	16	16
Średnia ufność (+2)	4	6	5	3	4
Bardzo duża ufność, otwartość (+3)	5	6	8	9	8
Średnia wartość na skali od -3 do +3	-0,98	-0,62	-0,66	-0,64	-0,79

Ostrożne, nacechowane mniejszą lub większą nieufnością podejście do ludzi jest nastawieniem dominującym niemal we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Wskaźnik zaufania przyjmuje dodatnie wartości jedynie w przypadku kadry kierowniczej (0,26) oraz osób z wyższym wykształceniem (0,07), przy czym można zauważyć prawidłowość, zgodnie z którą im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych, im lepsza ich sytuacja materialna oraz im większa miejscowość zamieszkania, tym mniejszy dystans w stosunku do innych.

Największą nieufnością cechują się bezrobotni (średnia wartość wskaźnika dla tej grupy wynosi -1,54), renciści (-1,35), osoby z wykształceniem podstawowym (-1,31), badani o najniższych dochodach w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (-1,28) i najgorzej oceniający swoją sytuację materialną (-1,27).

Tabela 5

Cechy społeczno-demograficzne	Ogólny wskaźnik zaufania mierzony na skali od -3 do +3		Odchylenie standardowe
	Ogółem		
		-0,79	1,85
Płeć			
Mężczyźni		-0,78	1,83
Kobiety		-0,81	1,86
Wiek			
18–24 lata		-0,96	1,79
25–34		-0,76	1,92
35–44		-0,70	1,91
45–54		-0,80	1,86
55–64		-0,90	1,91
65 lat i więcej		-0,72	1,67
Miejsce zamieszkania			
Wieś		-1,03	1,63
Miasto do 19 999		-0,72	1,92
20 000 – 99 999		-0,92	1,90
100 000 – 499 999		-0,46	1,90
500 000 i więcej mieszkańców		-0,35	2,14
Wykształcenie			
Podstawowe		-1,31	1,51
Zasadnicze zawodowe		-1,16	1,69
Średnie		-0,72	1,82
Wyższe		0,07	2,07
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)			
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem		0,26	2,02
Średni personel, technicy		-0,79	1,88
Pracownicy administracyjno-biurowi		-0,50	2,14
Pracownicy usług		-0,73	1,76
Robotnicy wykwalifikowani		-1,04	1,67
Robotnicy niewykwalifikowani		-0,96	2,01
Rolnicy		-1,19	1,53
Pracujący na własny rachunek		-0,35	1,98
Bierni zawodowo			
Renciści		-1,35	1,80
Emeryci		-0,66	1,74
Uczniowie i studenci		-0,67	1,95
Bezrobotni		-1,54	1,48
Gospodynie domowe i inni		-0,97	1,71
Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym			
Do 500 zł		-1,28	1,60
501–750 zł		-1,01	1,75
751–1000 zł		-0,84	1,83
1001–1500 zł		-0,68	1,88
Powyżej 1500 zł		-0,12	2,08
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego			
Złe		-1,27	1,71
Średnie		-1,02	1,74
Dobre		-0,41	1,92
Uczestnictwo w praktykach religijnych			
Kilka razy w tygodniu		-0,59	1,73
Raz w tygodniu		-0,85	1,79
1–2 razy w miesiącu		-0,58	1,78
Kilka razy w roku		-0,81	1,91
W ogóle nie uczestniczy		-0,83	2,04
Poglądy polityczne			
Lewica		-0,71	2,01
Centrum		-0,80	1,90
Prawica		-0,56	1,90
Trudno powiedzieć		-1,12	1,53



Polacy niezmiennie cechują się wysokim zaufaniem do osób ze swojego najbliższego kręgu, w tym zwłaszcza do najbliższej rodziny, a także do znajomych i dalszych krewnych. Gorzej jest z wyrażanym przekonaniem o korzyściach płynących z zaufania do partnerów biznesowych, otwartością na nieznanomych spotykanych w różnych sytuacjach życiowych czy, tym bardziej, z przeświadczeniem, że – ogólnie rzecz biorąc – większości ludzi można ufać.

Średnia wartość uogólnionego indeksu zaufania jest niezmiennie ujemna. Oznacza to, że w społeczeństwie polskim nieufność i ostrożność w nastawieniu do innych przeważa nad otwartością i ufnością. Co więcej, w ostatnich dwóch latach wartość prezentowanego wskaźnika dość istotnie zmalała. Wskazuje to na dodatkową intensyfikację zdystansowania Polaków w relacjach z innymi. Obecnie grupa osób cechujących się najwyższym stopniem ostrożności w stosunkach międzyludzkich jest trzykrotnie większa niż tych, które prezentują postawę całkowitej otwartości na innych (25% wobec 8%).

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do najbliższej rodziny - rodziców, dzieci, małżonka(i)?			Liczba osób
		Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		97	3	0	1057
Płeć	Mężczyźni	97	2	1	505
	Kobiety	96	3	0	553
Wiek	18-24 lata	96	4		124
	25-34	99	1		213
	35-44	94	6	0	182
	45-54	98	2	1	169
	55-64	97	3	1	183
	65 lat i więcej	97	2	2	186
Miejsce zamieszkania	Wieś	96	3	0	408
	Miasto do 19 999	97	2	1	165
	20 000 - 99 999	96	3	1	197
	100 000 - 499 999	96	3	1	175
	500 000 i więcej mieszk.	99	1	1	113
Wykształcenie	Podstawowe	94	5	2	230
	Zasadnicze zawodowe	97	3	0	259
	Średnie	98	2	0	353
	Wyższe	99	1	0	215
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	99	1		94
	Średni personel, technicy	100			53
	Pracownicy adm.-biurowi	100			63
	Pracownicy usług	98	2		82
	Robotnicy wykwalifikowani	96	4		116
	Robotnicy niewykwalifik.	95	3	3	51
	Rolnicy	95	5		38
	Pracujący na własny rach.	98		2	36
Bierni zawodowo	Renciści	94	5	1	73
	Emeryci	96	2	2	229
	Uczniowie i studenci	100			55
	Bezrobotni	94	6		97
	Gospodynie domowe i inni	95	5		70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	98	2		139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	96	4		110
	sekt. pryw. poza rolnict.	99	1	0	239
	prywatnym gosp. rolnym	96	4		46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	95	5	1	164
	501-750	96	4		138
	751-1000	97	2	1	145
	1001-1500	97	3	0	152
	Powyżej 1500 zł	97	1	1	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	89	9	2	151
	Średnie	97	2	1	447
	Dobre	99	1	0	459
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	99		1	52
	Raz w tygodniu	98	2	0	507
	1-2 razy w miesiącu	98	2		121
	Kilka razy w roku	98	2	0	229
	W ogóle nie uczestniczy	90	8	2	149
Poglądy polityczne	Lewica	97	3		172
	Centrum	96	3	1	324
	Prawica	98	1	0	306
	Trudno powiedzieć	95	3	1	256

Tabela 2

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do swoich znajomych?			Liczba osób
		Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		91	7	2	1054
Płeć	Mężczyźni	93	4	3	506
	Kobiety	89	9	2	548
Wiek	18-24 lata	95	3	2	124
	25-34	90	9	2	212
	35-44	90	6	4	179
	45-54	89	10	1	170
	55-64	89	9	2	187
	65 lat i więcej	93	5	3	182
Miejsce zamieszkania	Wieś	91	6	3	408
	Miasto do 19 999	89	9	2	165
	20 000 - 99 999	89	10	1	196
	100 000 - 499 999	92	6	3	174
	500 000 i więcej mieszk.	95	4	1	113
Wykształcenie	Podstawowe	90	8	3	227
	Zasadnicze zawodowe	88	9	3	258
	Średnie	92	6	2	353
	Wyższe	94	5	1	215
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	94	6		94
	Średni personel, technicy	94	4	2	54
	Pracownicy adm.-biurowi	92	5	3	64
	Pracownicy usług	94	4	1	82
	Robotnicy wykwalifikowani	92	5	3	116
	Robotnicy niewykwalifik.	87	11	2	51
	Rolnicy	84	14	2	37
	Pracujący na własny rach.	90	8	2	36
Bierni zawodowo	Renciści	87	10	3	71
	Emeryci	93	4	3	227
	Uczniowie i studenci	96	4		55
	Bezrobotni	84	12	4	98
	Gospodynie domowe i inni	86	13	1	68
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	90	8	2	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	92	6	2	110
	sekt. pryw. poza rolnict.	95	3	2	239
	prywatnym gosp. rolnym	81	17	2	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	83	15	3	160
	501-750	88	9	3	135
	751-1000	92	4	4	144
	1001-1500	93	6	1	151
	Powyżej 1500 zł	94	4	2	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	83	13	3	152
	Średnie	90	7	3	444
	Dobre	94	5	1	458
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	96	4		51
	Raz w tygodniu	92	6	2	508
	1-2 razy w miesiącu	89	6	5	116
	Kilka razy w roku	90	7	3	228
	W ogóle nie uczestniczy	88	11	0	150
Poglądy polityczne	Lewica	96	3	1	172
	Centrum	92	7	2	326
	Prawica	90	8	2	303
	Trudno powiedzieć	86	9	5	253

Tabela 3

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do dalszej rodziny?			Liczba osób
		Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		87	10	3	1057
Płeć	Mężczyźni	90	7	3	505
	Kobiety	85	13	2	552
Wiek	18-24 lata	87	11	2	124
	25-34	89	10	1	213
	35-44	87	10	2	181
	45-54	85	12	3	168
	55-64	86	12	2	185
	65 lat i więcej	88	6	6	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	87	11	2	409
	Miasto do 19 999	88	9	3	167
	20 000 - 99 999	89	9	3	197
	100 000 - 499 999	84	11	4	175
	500 000 i więcej mieszk.	89	9	2	108
Wykształcenie	Podstawowe	82	13	4	229
	Zasadnicze zawodowe	82	14	3	262
	Średnie	91	7	2	351
	Wyższe	93	6	1	215
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	97	3		93
	Średni personel, technicy	91	7	2	53
	Pracownicy adm.-biurowi	91	9	1	64
	Pracownicy usług	92	5	3	82
	Robotnicy wykwalifikowani	89	9	2	116
	Robotnicy niewykwalifik.	85	13	3	51
	Rolnicy	90	10		38
Pracujący na własny rach.	98		2	36	
Bierni zawodowo	Renciści	80	15	5	70
	Emeryci	87	9	4	230
	Uczniowie i studenci	87	11	3	55
	Bezrobotni	76	22	2	98
	Gospodynie domowe i inni	81	16	4	70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	95	4	1	138
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	91	8	1	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	91	8	1	239
	prywatnym gosp. rolnym	89	9	2	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	79	17	3	164
	501-750	87	10	3	136
	751-1000	87	10	3	147
	1001-1500	87	11	2	153
	Powyżej 1500 zł	90	6	4	203
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	24	4	150
	Średnie	86	10	3	450
	Dobre	93	5	2	458
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	94	2	4	50
	Raz w tygodniu	91	8	1	510
	1-2 razy w miesiącu	90	6	4	120
	Kilka razy w roku	84	14	2	228
	W ogóle nie uczestniczy	76	17	7	149
Poglądy polityczne	Lewica	87	10	3	170
	Centrum	90	8	2	324
	Prawica	90	8	2	307
	Trudno powiedzieć	81	15	4	255

Tabela 4

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do osób, z którymi Pan(i) na co dzień pracuje?			Liczba osób
		Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		82	15	2	526
Płeć	Mężczyźni	82	15	3	277
	Kobiety	83	16	1	249
Wiek	18-24 lata	83	14	4	53
	25-34	79	20	1	158
	35-44	80	16	4	129
	45-54	82	15	3	111
	55-64	92	7	2	66
	65 lat i więcej	100			8
Miejsce zamieszkania	Wieś	81	17	3	176
	Miasto do 19 999	79	16	5	79
	20 000 - 99 999	79	20	1	106
	100 000 - 499 999	88	10	2	92
	500 000 i więcej mieszk.	87	12	2	72
Wykształcenie	Podstawowe	87	13		32
	Zasadnicze zawodowe	74	22	5	121
	Średnie	82	15	3	201
	Wyższe	87	12	0	172
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91	9		92
	Średni personel, technicy	85	14	2	54
	Pracownicy adm.-biurowi	87	10	3	63
	Pracownicy usług	85	14	1	80
	Robotnicy wykwalifikowani	68	25	8	115
	Robotnicy niewykwalifik.	74	26		48
	Rolnicy	93	7		28
	Pracujący na własny rach.	89	11		36
Bierni zawodowo	Renciści	100			1
	Emeryci	66	34		3
	Uczniowie i studenci	100			3
	Gospodynie domowe i inni	100			1
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	87	12	1	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	78	21	2	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	81	15	4	238
	prywatnym gosp. rolnym	87	13		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	79	21		55
	501-750	75	22	3	67
	751-1000	82	14	3	59
	1001-1500	86	14		69
	Powyżej 1500 zł	87	13	0	135
Ocena własnych war. mater.	Złe	87	12	2	36
	Średnie	76	21	3	202
	Dobre	86	12	2	288
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	90	10		22
	Raz w tygodniu	82	15	3	229
	1-2 razy w miesiącu	84	13	3	70
	Kilka razy w roku	82	15	3	126
	W ogóle nie uczestniczy	79	20	1	79
Poglądy polityczne	Lewica	87	12	1	80
	Centrum	84	14	2	167
	Prawica	85	14	1	160
	Trudno powiedzieć	72	22	6	118

Tabela 5

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do sąsiadów?			Liczba osób
		Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		76	19	5	1059
Płeć	Mężczyźni	77	17	6	508
	Kobiety	74	21	5	551
Wiek	18-24 lata	75	18	7	124
	25-34	72	26	2	212
	35-44	74	20	6	180
	45-54	70	23	7	170
	55-64	79	17	4	187
	65 lat i więcej	82	11	6	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	78	18	5	408
	Miasto do 19 999	75	19	6	167
	20 000 - 99 999	74	23	3	197
	100 000 - 499 999	75	19	6	174
	500 000 i więcej mieszk.	72	18	10	113
Wykształcenie	Podstawowe	77	17	6	232
	Zasadnicze zawodowe	68	25	6	260
	Średnie	75	21	4	353
	Wyższe	83	11	6	213
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	83	13	5	92
	Średni personel, technicy	76	22	2	54
	Pracownicy adm.-biurowi	81	12	8	63
	Pracownicy usług	74	19	7	82
	Robotnicy wykwalifikowani	71	20	8	116
	Robotnicy niewykwalifik.	56	35	8	50
	Rolnicy	72	28		37
	Pracujący na własny rach.	86	11	3	36
Bierni zawodowo	Renciści	71	23	5	73
	Emeryci	82	13	5	231
	Uczniowie i studenci	80	14	6	55
	Bezrobotni	69	26	5	99
	Gospodynie domowe i inni	68	30	2	70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	79	15	6	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	70	22	7	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	75	19	6	238
	prywatnym gosp. rolnym	72	25	3	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	66	31	4	164
	501-750	68	29	3	138
	751-1000	76	17	7	145
	1001-1500	80	13	7	153
	Powyżej 1500 zł	84	12	4	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	63	33	5	152
	Średnie	72	22	6	447
	Dobre	84	12	4	459
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	81	12	7	51
	Raz w tygodniu	79	17	4	509
	1-2 razy w miesiącu	78	15	7	118
	Kilka razy w roku	74	18	7	229
	W ogóle nie uczestniczy	62	33	6	150
Poglądy polityczne	Lewica	74	23	3	172
	Centrum	76	18	6	329
	Prawica	84	13	3	302
	Trudno powiedzieć	67	26	8	256

Tabela 6

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do nieznajomych, z którymi styka się Pan(i) w różnych sytuacjach?			Liczba osób
		Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		35	55	10	1057
Płeć	Mężczyźni	35	55	10	506
	Kobiety	34	56	10	551
Wiek	18-24 lata	29	63	9	124
	25-34	33	60	7	213
	35-44	37	57	7	181
	45-54	35	56	9	172
	55-64	35	55	10	184
	65 lat i więcej	39	42	19	183
Miejsce zamieszkania	Wieś	31	58	11	409
	Miasto do 19 999	33	58	9	165
	20 000 - 99 999	37	57	6	197
	100 000 - 499 999	40	47	12	175
	500 000 i więcej mieszk.	39	50	11	111
Wykształcenie	Podstawowe	29	57	14	229
	Zasadnicze zawodowe	28	63	9	260
	Średnie	38	54	9	355
	Wyższe	44	47	9	214
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	42	50	8	93
	Średni personel, technicy	33	63	5	54
	Pracownicy adm.-biurowi	40	51	9	64
	Pracownicy usług	35	54	10	82
	Robotnicy wykwalifikowani	30	61	9	115
	Robotnicy niewykwalifik.	25	67	8	51
	Rolnicy	32	55	12	38
	Pracujący na własny rach.	49	48	3	36
Bierni zawodowo	Renciści	25	54	21	70
	Emeryci	43	42	15	229
	Uczniowie i studenci	36	60	5	55
	Bezrobotni	21	75	4	99
	Gospodynie domowe i inni	34	60	6	70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	36	56	8	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	29	66	6	110
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	52	9	237
	prywatnym gosp. rolnym	34	52	14	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	28	66	6	164
	501-750	32	58	10	136
	751-1000	36	48	16	145
	1001-1500	36	53	10	153
	Powyżej 1500 zł	46	45	9	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	27	59	14	154
	Średnie	32	59	9	449
	Dobre	41	50	9	454
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	42	44	14	50
	Raz w tygodniu	34	57	9	512
	1-2 razy w miesiącu	39	46	15	120
	Kilka razy w roku	35	54	11	227
	W ogóle nie uczestniczy	33	62	6	148
Poglądy polityczne	Lewica	39	55	6	170
	Centrum	33	59	8	328
	Prawica	39	52	9	303
	Trudno powiedzieć	29	55	16	256

Tabela 7

		Która z dwóch opinii dotyczących życia społecznego w Polsce jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Zaufanie do partnerów w interesach na ogół źle się kończy	Zaufanie do partnerów w interesach na ogół się opłaca	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		40	33	27	1064
Płeć	Mężczyźni	41	35	23	510
	Kobiety	39	31	30	554
Wiek	18-24 lata	45	39	16	124
	25-34	40	42	18	213
	35-44	39	39	22	181
	45-54	42	31	27	171
	55-64	41	26	33	185
	65 lat i więcej	35	21	44	188
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	30	29	411
	Miasto do 19 999	37	35	28	167
	20 000 - 99 999	45	29	26	198
	100 000 - 499 999	37	38	25	174
	500 000 i więcej mieszk.	37	40	23	113
Wykształcenie	Podstawowe	48	17	35	233
	Zasadnicze zawodowe	44	30	25	261
	Średnie	39	35	26	355
	Wyższe	28	50	22	215
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	58	26	94
	Średni personel, technicy	44	32	24	54
	Pracownicy adm.-biurowi	45	39	16	64
	Pracownicy usług	40	39	22	80
	Robotnicy wykwalifikowani	42	33	25	116
	Robotnicy niewykwalifik.	34	36	30	51
	Rolnicy	48	31	21	38
	Pracujący na własny rach.	42	49	8	36
Bierni zawodowo	Renciści	52	16	32	72
	Emeryci	36	24	40	233
	Uczniowie i studenci	40	39	21	55
	Bezrobotni	52	24	24	99
	Gospodynie domowe i inni	45	34	21	70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	41	26	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35	41	24	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	41	19	238
	prywatnym gosp. rolnym	43	31	26	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	48	26	26	163
	501-750	42	31	27	137
	751-1000	44	32	23	147
	1001-1500	38	33	28	153
	Powyżej 1500 zł	35	40	25	207
Ocena własnych war. mater.	Źłe	51	23	27	153
	Średnie	41	28	30	452
	Dobre	35	41	24	458
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	43	26	31	53
	Raz w tygodniu	38	33	29	511
	1-2 razy w miesiącu	32	40	29	121
	Kilka razy w roku	45	31	24	228
	W ogóle nie uczestniczy	45	35	21	151
Poglądy polityczne	Lewica	48	34	18	172
	Centrum	39	37	24	329
	Prawica	37	38	25	306
	Trudno powiedzieć	39	22	39	257

Tabela 8

		Która z dwóch opinii dotyczących życia społecznego w Polsce jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Ogólnie rzecz biorąc, większości ludzi można ufać	W stosunkach z innymi trzeba być bardzo ostrożnym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		22	75	3	1065
Płeć	Mężczyźni	22	75	4	509
	Kobiety	23	75	2	556
Wiek	18-24 lata	20	77	3	123
	25-34	24	75	2	213
	35-44	23	74	4	183
	45-54	25	73	2	172
	55-64	22	76	2	187
	65 lat i więcej	20	75	5	187
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	82	3	412
	Miasto do 19 999	25	70	5	166
	20 000 - 99 999	21	77	2	198
	100 000 - 499 999	29	68	3	175
	500 000 i więcej mieszk.	35	62	3	113
Wykształcenie	Podstawowe	11	84	4	233
	Zasadnicze zawodowe	14	82	5	261
	Średnie	23	75	2	355
	Wyższe	43	56	1	215
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	54	1	94
	Średni personel, technicy	31	69		54
	Pracownicy adm.-biurowi	34	66		64
	Pracownicy usług	22	75	3	82
	Robotnicy wykwalifikowani	15	81	4	116
	Robotnicy niewykwalifik.	19	75	6	51
	Rolnicy	11	89		38
	Pracujący na własny rach.	27	71	2	36
Bierni zawodowo	Renciści	12	84	4	73
	Emeryci	21	75	4	232
	Uczniowie i studenci	28	70	2	55
	Bezrobotni	11	84	5	99
	Gospodynie domowe i inni	19	78	3	70
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	65	2	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	76	2	110
	sekt. pryw. poza rolnict.	26	71	3	239
	prywatnym gosp. rolnym	15	85		47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	15	81	4	164
	501-750	16	80	4	138
	751-1000	17	80	3	146
	1001-1500	25	74	1	155
	Powyżej 1500 zł	40	57	2	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	80	3	153
	Średnie	17	80	3	452
	Dobre	29	68	2	459
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	69	3	53
	Raz w tygodniu	21	77	3	513
	1-2 razy w miesiącu	17	78	5	120
	Kilka razy w roku	24	73	3	229
	W ogóle nie uczestniczy	26	72	1	150
Poglądy polityczne	Lewica	28	71	1	172
	Centrum	23	75	3	329
	Prawica	26	72	2	307
	Trudno powiedzieć	13	81	5	257